

En ny statistiklagstiftning

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 16 januari 2001 beslutat att bereda konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 2000/01:27 En ny statistiklagstiftning med motioner i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

I propositionen föreslås en ny lagstiftning om den officiella statistiken. Lagförslaget innebär att gällande regler för den officiella statistiken församman till *en* lag. I förslaget har en anpassning gjorts till bestämmelserna i EG:s dataskyddsdirektiv och personuppgiftslagen när det gäller behandlingen av personuppgifter för framställning av officiell statistik. Propositionen innehåller också bl.a. förslag till vissa andra ändringar och kompletteringar av gällande regler, bland dem föreskriften i 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100) om s.k. statistiksekretess. Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till frågan om anpassningen av de föreslagna föreskrifterna till dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen.

Innehållsförteckning

Till finansutskottet.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottet	3
Propositionen.....	3
Bakgrund	3
Regeringens förslag	4
Motioner	4
Utskottets bedömning.....	5
Avvikande mening	7

Utskottet

Propositionen

Bakgrund

Den officiella statistiken regleras i lagen (1992:899) om den officiella statistiken (statistiklagen), som trädde i kraft den 1 januari 1993. Statistiklagen tillämpas när statliga myndigheter under regeringen framställer officiell statistik. Organ utanför den statliga sektorn och sådana som ligger under riksdagen, t.ex. Riksbanken, faller utanför lagens tillämpningsområde. Lagen kompletteras av förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken (statistikförordningen). Genom bestämmelser i statistiklagen och statistikförordningen bemyndigas myndigheter som ansvarar för officiell statistik att meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som skall lämnas till den officiella statistiken. I fråga om skyldigheten att lämna uppgifter till lantbruksregistret och statistiken på jordbruksområdet gäller lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område, kompletterad av förordningen (1992:1032) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

Regleringen av de personregister i datalagens (1973:289) mening som används för att ta fram officiell statistik och som innehåller känsliga uppgifter återfinns i lagen (1995:606) om vissa personregister för officiell statistik (statistikregisterlagen), som trädde i kraft den 1 juli 1995. Kompletterande föreskrifter om de olika registren finns i förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik (statistikregisterförordningen). Den innehåller detaljerade bestämmelser om de register som omfattas av registerlagen med föreskrifter om ändamål, innehåll och om tillåtna sambearbetningar. Statistikregisterförordningen omfattar 32 personregister hos statistikansvariga myndigheter. Den innehåller också en reglering av användningen av personregister för Statistiska centralbyråns databasservice.

Datalagen ersattes den 24 oktober 1998 av personuppgiftslagen (1998:204). Den nya lagen kommer dock med hänsyn till övergångsbestämmelserna att få fullt genomslag först den 1 oktober 2001. Datalagen kommer således att gälla fram till den tidpunkten för en stor del av behandlingen av personuppgifter för framställning av statistik.

Personuppgiftslagen innebär ett genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Personuppgiftslagen innehåller bestämmelser om när behandling av personuppgifter är tillåten. För behandling av känsliga personuppgifter gäller särskilt stränga regler. Även vissa grundläggande krav på den som behandlar personuppgifter ställs, t.ex. att personuppgifter som samlas in för ett ändamål inte får behandlas för något annat oförenligt ändamål. Vidare finns i lagen bestämmelser om information

till de registrerade, om rättelse av personuppgifter och om säkerheten vid behandlingen.

Behandling av personuppgifter för bl.a. statistiska ändamål undantas dock i stor utsträckning från dessa regler. Personuppgiftslagens bestämmelser innebär att känsliga personuppgifter får behandlas utan samtycke för forskning och statistik, om behandlingen är nödvändig och om samhällsintresset av projektet klart väger över riskerna för ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Har behandlingen godkänts av en forskningsetisk kommitté, skall enligt lagen förutsättningarna anses uppfylla.

Föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, meddelas enligt 8 kap. 3 § regeringsformen genom lag. Enligt 8 kap. 7 § kan dock regeringen, efter bemyndigande i lag, genom förordning meddela föreskrifter om annat än skatt, om föreskrifterna avser vissa ämnen, bland dem skydd för personlig integritet vid behandling av personuppgifter.

Regeringens förslag

Förslaget till lag om den officiella statistiken innebär att lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område, lagen om den officiella statistiken och lagen om vissa personregister för officiell statistik upphävs. Reglerna för den officiella statistiken samlas därmed i en lag. Den nya statistiklagen innehåller vissa bestämmelser om behandlingen av personuppgifter. En statistikansvarig myndighet får enligt 14 § behandla personuppgifter för framställning av statistik om inte annat följer av 15 §. För sådan behandling är myndigheten personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen. Behandling av personuppgifter får omfatta uppgift om personnummer. Enligt 15 § får känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen och uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen behandlas av en statistikansvarig myndighet för framställning av statistik, om det följer av föreskrifter som regeringen meddelar. I övrigt skall personuppgiftslagen tillämpas. Beträffande behandling av personuppgifter som omfattas av datalagen skall datalagen tillämpas t.o.m. 30 september 2001.

Motioner

Propositionen har föranlett motioner från ledamöter av Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet liberalerna.

I motion 2000/01:Fi6 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) föreslås bl.a. att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om oklarheter och tolkningssvårighet vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik (yrkande 4). I motionen anförts att permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur bör förbehållas riksdagen att besluta om genom ställningstaganden i det enskilda fallet. Motion-

ärerna anser vidare att det föreligger vissa problem med oklarheter och tolkningssvårigheter beträffande information, anmälningsskyldighet etc. vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik och att denna fråga bör klargöras.

I motion 2000/01:Fi5 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en grundlig översyn av personuppgiftslagens bestämmelser (yrkande 1) och att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att beslut om permanenta personregister av integritetskänslig natur skall fattas av riksdagen (yrkande 2). Motionärerna anser att det finns anledning att kritisera regeringsförslaget när det gäller behandlingen av personuppgifter. Datainspektionen har i ett remissyttrande framhållit att beslut om permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur hos Statistiska centralbyrån bör förbehållas riksdagen och att det krävs ytterligare avvägningar kring integritetsskyddet och en grundlig översyn av personuppgiftslagens bestämmelser. Regeringen synes enligt motionärerna ta för lätt på Datainspektionens invändningar.

I motionerna framförs även andra yrkanden, som inte behöver redovisas här.

Utskottets bedömning

Vid behandlingen av propositionen om personuppgiftslagen (prop. 1997/98:44) delade utskottet regeringens bedömning att det fanns starka skäl att verka för att det skulle bli möjligt att gå ifrån den s.k. hanteringsmodell på vilken personuppgiftslagen bygger (1997/98:KU18). Utskottet har senare anfört att det är av stor vikt att den svenska regeringen inom EU med kraft verkar för att en revidering av dataskyddsdirektivet sker. Enligt den mening utskottet uttalat bör vidare en översyn av personuppgiftslagen komma till stånd med syfte att, så långt det är möjligt inom EG-direktivets ram, åstadkomma en förändring av lagstiftningen i riktning mot ett mer modernt regelverk som tar sikte på missbruk av personuppgifter. Intensifierade åtgärder bör enligt vad utskottet anfört vidtas för att åstadkomma en lagstiftning som syftar till att ingripa mot missbruk av personuppgifter och inte mot själva hanteringen av sådana uppgifter (1998/99:KU15).

Inom EU förestår en översyn av dataskyddsdirektivet, som skall inledas genom att kommissionen avger en rapport om genomförandet, vilket skall ske hösten 2001. Det är känt för utskottet att regeringen är verksam inom EU för att bana väg för svenska synpunkter i det sammanhanget. Det är också känt att regeringen inom ramen för ett samråd med företrädare för partierna i riksdagen bereder åtgärder för att så långt möjligt tillmötesgå de krav som ställs på ett mera modernt regelverk (jfr prop. 1999/2000:11 s. 19). Utskottet har inte skäl att nu lägga något till sina tidigare uttalanden i frågan om personuppgiftslagen utan anser att resultatet av det arbete för en förändring av lagen som pågår bör inväntas.

Såvitt gäller förhållandet mellan den föreslagna lagen om den officiella statistiken och gällande rätt ger propositionen inte anledning till några uttalanden av utskottet.

Vad gäller frågan om permanenta personregister med integritetskänsligt innehåll har utskottet tidigare pekat på att det alltid finns möjlighet att reglera ett visst område genom lag, i den utsträckning det är befogat med ett ställningstagande från riksdagens sida. I sådana fall är normgivning på lägre nivå i strid med lagregleringen utesluten, om inte annat följer av den aktuella lagen. Utskottet har också hållit fast vid målsättningen att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll skall regleras särskilt i lag (se bet. 1990/91:KU11, rskr. 1990/91:160, 1997/98:KU18). Utskottet har inte skäl att nu gå ifrån sina tidigare uttalanden.

Stockholm den 8 februari 2001

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Avvikande mening

Per Unkel (m), Inger Réne (m), Nils Fredrik Aurelius (m), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Såvitt gäller förhållandet" och slutar med "sina tidigare uttalanden" bort ha följande lydelse:

Enligt vår mening går det inte att bortse från att det föreligger vissa problem med oklarheter och tolkningssvårigheter beträffande information, anmälningsskyldighet etc. vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik. Vi anser att denna fråga bör klargöras. Med bifall till motion 2000/01:Fi6 yrkande 4 bör riksdagen ge regeringen detta till känna. Vi anser vidare att beslut om permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur hos Statistiska centralbyrån bör förbehållas riksdagen. Med bifall till motion 2000/01:Fi5 yrkande 2 bör riksdagen begära att regeringen lägger fram ett förslag om detta.